

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет туризму, бізнесу і психології

Кафедра психології і туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія розвитку

галузь знань	А Освіта (01 Освіта/ Педагогіка)
спеціальність	А4 Середня освіта (014 Середня освіта)
спеціалізація	А4.022 Німецька мова та зарубіжна література (014.022 Німецька мова та зарубіжна література)
рівень вищої освіти	другий (магістерський)
освітня програма	Німецька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов
статус дисципліни	нормативна

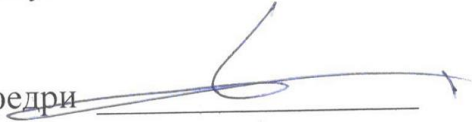
Форма навчання	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС	<u>3</u>
Форма підсумкового контролю	<u>залік</u>

Розробник:

Кириленко Валентина Граціянівна, кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології і туризму

Затверджено на засіданні кафедри психології і туризму, протокол № 1 від «27»
серпня 2025 року.

Завідувач кафедри

A handwritten signature in blue ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke, positioned over the printed name.

Олександр БОНДАРЕНКО

1. Мета вивчення дисципліни:

формування у майбутніх педагогів науково обґрунтованих уявлень про особливості й закономірності психічного розвитку і формування особистості відповідно до вікової норми в онтогенезі, аналізу й розуміння складних форм психічної реальності нормативного та ненормативного розвитку на різних вікових етапах.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану): 3 кредитів ЄКТС 90 год., у тому числі:

лекції – 14 год.

семінарські заняття – 16 год.

самостійна робота – 60 год.

3. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Здатність здійснювати усну й письмову комунікацію державною мовою під час виконання службових обов'язків та науково-дослідницької діяльності; виявляти мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства.

ПРН 5. Здатність визначати цілі й прогнозувати результати освітнього процесу з формування іншомовної комунікативної компетентності в здобувачів освіти на різних етапах навчання, добирати та моделювати його зміст на засадах компетентнісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого підходів та аналізувати результати навчання здобувачів освіти.

ПРН 6. Здатність визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державних стандартів освіти, типових освітніх та модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання здобувачів освіти, їхніх освітніх потреб; застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних навчальних предметів (інтегрованих курсів) під час підготовки та проведення навчальних занять; розвивати в здобувачів освіти системне мислення, формувати ключові компетентності та ціннісні ставлення.

ПРН 7. Здатність планувати освітній процес, розробляти уроки німецької і другої іноземної мови та зарубіжної літератури і виховні заходи різних типів; застосовувати сучасні та інноваційні технології, визначати методи і прийоми навчання; аналізувати, добирати і розробляти засоби навчання залежно від поставленої освітньої мети, здійснювати пошук нових сучасних форм організації навчання, враховуючи вікові та індивідуальні особливості здобувачів освіти.

ПРН 8. Здатність визначати цілі та об'єкти контролю, застосовувати різні види і форми оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, розробляти критерії та обирати інструменти оцінювання відповідно до специфіки навчального предмету (німецька мова, друга іноземна мова, зарубіжна

література); аналізувати результати навчання; розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

ПРН 9. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук інформації і критично оцінювати її достовірність та надійність, оперувати нею у професійній і науково-дослідницькій діяльності; послуговуватися відкритими електронними (цифровими) освітніми ресурсами для професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом, створювати та наповнювати власне е-портфоліо.

ПРН 10. Здатність застосовувати наявні і розробляти нові електронні освітні ресурси для забезпечення потреб різних форм навчання, зокрема дистанційного та змішаного, з урахуванням реалій сучасних комунікацій, освітніх потреб та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ПРН 11. Здатність планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та інших особливостей здобувачів освіти (їхніх здібностей, інтересів, потреб, можливостей і досвіду) та мотивувати здобувачів освіти до навчально-пізнавальної діяльності; складати (брати участь у складанні) індивідуальну програму розвитку та/або індивідуальний навчальний план здобувачів освіти (за потреби), сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти.

ПРН 12. Здатність дотримуватися демократичних цінностей у професійній діяльності, використовувати стратегії, які сприяють розвитку позитивної самооцінки та я-ідентичності здобувачів освіти, практикувати діалогічне спілкування на основі партнерства, заохочувати кожного здобувача освіти виражати свою думку й брати участь у прийнятті рішень.

ПРН 13. Здатність використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, керувати власними емоціями, конструктивно реагувати на стрес, запобігати конфліктам в освітньому процесі; взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, ураховуючи культурні та особистісні відмінності, принципи недискримінації та дотримуючись етики спілкування.

ПРН 14. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства і надавати їм консультативну й інформаційну підтримку; співпрацювати з членами команди психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами у процесі розроблення та реалізації індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану.

ПРН 15. Здатність застосовувати принципи і стратегії універсального дизайну в сфері освіти; забезпечувати інклюзивне навчання в освітньому процесі, надавати педагогічну підтримку особам з особливими освітніми потребами, проєктувати чи застосовувати самостійно створені матеріали, інші засоби навчання з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей кожного здобувача; залучати здобувачів освіти і їхніх батьків до створення сприятливих умов в освітньому середовищі.

ПРН 16. Здатність застосовувати в освітньому процесі правила безпеки життєдіяльності, вести профілактично-просвітницьку роботу для формування в здобувачів освіти культури здорового та безпечного життя; вживати заходів

щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства та дискримінації; зберігати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності та створювати умови для збереження здоров'я здобувачів освіти; надавати домедичну допомогу.

ПРН 17. Здатність визначати потреби особистого професійного розвитку; планувати власний професійний розвиток та обирати його види і форми; взаємодіяти з колегами та надавати їм підтримку з питань організації освітнього процесу й вдосконалення професійної діяльності; здійснювати рефлексію щодо власної педагогічної діяльності.

ПРН 18. Здатність ініціювати дослідження з метою підвищення ефективності освітнього процесу; визначати цілі, завдання, етапи та методи дослідження; готувати українською та іноземними мовами доповіді та публікації за результатами наукового дослідження з дотриманням академічної доброчесності; апробовувати результати науково-дослідницької діяльності на науково-практичних конференціях та впроваджувати їх в освітній процес.

ПРН 19. Здатність застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, досліджувати освітні інновації, диференційовано та індивідуалізовано застосовувати інноваційні форми, методи, прийоми, засоби навчання; визначати ефективність їх застосування в освітньому процесі з урахуванням потреб та інтересів здобувачів освіти; взаємодіяти в професійних спільнотах з питань інноваційної діяльності.

4. Система оцінювання результатів навчання студентів (розподіл балів за видами робіт, критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів)

Розподіл балів між видами навчальної діяльності змінюється в залежності від форми підсумкового контролю:

семестр	форма підсумкового контролю	види навчальної діяльності здобувача	максимальна кількість балів
II	залік	аудиторна та самостійна робота	50
		модульна контрольна робота (МКР)	50
		залік	-

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового балу за поточну (аудиторну та самостійну) роботу протягом семестру та рейтингового балу за МКР.

Поточне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється в національній 4-бальній шкалі («5», «4», «3», «2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (робота під час семінарів та/або практичних занять)

«5»	студент демонструє вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою, вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та періоджерела; вміє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міждисциплінарні та міждисциплінарні зв'язки
«4»	студент демонструє достатньо вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою та періоджерелами, відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та вивчення періоджерел; допускає неточності та несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначенні понять та категорій і інше, але легко усуває їх завдяки додатковим питанням
«3»	студент частково володіє матеріалом теми семінару; репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначенні понять та категорій і інше; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання
«2»	студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; не опанував зміст теми, вкрай слабо знає рекомендовану літературу, не володіє науковими фактами та категоріями, не знає основних закономірностей психічних явищ; показує низький рівень загальногуманітарного та наукового мислення

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи здобувачів

«5»	робота виконана правильно, повністю і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«4»	робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«3»	робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності дотримані частково
«2»	робота виконана на неприйнятно низькому рівні; оформлення не відповідає вимогам; вимоги академічної доброчесності не дотримані
«0»	робота не виконана

Модульна контрольна робота (МКР) є складовою семестрового рейтингу.

МКР оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»). Трансформація оцінки у **рейтинговий бал за МКР** проводиться у такий спосіб:

(форма підсумкового контролю - залік)

«5»	- 50 балів
«4»	- 40 балів
«3»	- 30 балів
«2»	- 20 балів
Неявка на МКР	– 0 балів

На МКР з навчальної дисципліни кожне питання також оцінюється у 4-бальній шкалі («відмінно» – «5», «добре» – «4», «задовільно» – «3», «незадовільно» – «2»), після чого встановлюється середнє арифметичне значення з цих оцінок з округленням до десятої частки. Середнє арифметичне значення помножується на 10; отриманий бал становить рейтинговий бал за МКР.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

«5»	<i>при виконанні завдання студент показав широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки.</i>
«4»	<i>при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки.</i>
«3»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків.</i>
«2»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, нерозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки.</i>
«0»	<i>Робота не виконана</i>

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового балу за роботу протягом семестру і рейтингового балу за МКР.

Критерії оцінювання заліку

критерії оцінювання	шкала оцінювання	
	«зараховано»	«не зараховано»
відповідність відповіді змісту питання	відповідь здобувача повністю відповідає змісту питання. основні проблеми розкриті чітко та в повній мірі	відповідь здобувача лише частково відповідає / не відповідає змісту питання. основні проблеми визначено нечітко / не визначено
повнота і ґрунтовність відповіді	основні питання розкриті повністю і ґрунтовно	основні питання розкриті лише частково і без належної глибини / зовсім не розкриті
термінологічна коректність	здобувач вільно й коректно користується понятійно-категоріальним апаратом дисципліни	здобувач майже не користується професійною термінологією

Оцінка «зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача в повній мірі відповідає всім зазначеним критеріям. Оцінка «не зараховано»

виставляється за умови, якщо відповідь здобувача не відповідає хоча б одному із зазначених критеріїв.

Умови допуску до семестрового заліку:

Відпрацювання всіх пропущених лекційних та семінарських занять, обов'язкове виконання завдань для самостійної роботи та індивідуальних практичних завдань.

Студенти, які не набрали необхідної кількості балів – **менше 60 балів**, за рішенням кафедри не допускаються можуть заліку.

Для отримання допуску до заліку для таких студентів є обов'язковим індивідуальне відпрацювати усіх невиконаних завдань та написання МКР у разі відсутності під час її проведення з викладачем у години, призначені для консультацій.

Також обов'язковим є відпрацювання всіх пропущених лекційних та семінарських занять, обов'язкове виконання завдань для самостійної роботи та індивідуальних практичних завдань.

Шкала відповідності оцінок. Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за наступною схемою:

підсумковий рейтинговий бал	оцінка за шкалою ЄКТС	підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою	
		форма підсумкового контролю – залік	форма підсумкового контролю – іспит
90 – 100	A	зараховано	відмінно
82 – 89	B		добре
75 – 81	C		
66 – 74	D		задовільно
60 – 65	E		
0 – 59	FX	незараховано	незадовільно з можливістю повторного складання

5. Тематичний план занять

№ п/п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин			
		Разом годин	у тому числі		
			лекції	семінарські / практичні заняття	самостійна робота
Модуль 1					
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I. Наукові концепції. Динаміка психічного розвитку особистості					
1.	Теоретичний аналіз наукових парадигм в психології розвитку особистості	9	2	2	5
2.	Особливості, показники та зміст нормативного розвитку особистості на різних вікових етапах	9	2	2	5
3.	Розвиток особистості в дорослому віці як суб'єкта освіти	28	4	4	20
Змістовий модуль 2. Психологія аномального розвитку					
1.	Поняття психічної норми та ненормативний розвиток особистості	28	4	4	20

	Кризи розвитку.				
2.	Причини анормального розвитку. Навчання осіб з ненормативним розвитком	9	2	2	5
...	МКР	7		2	5
	Разом годин за модулем 1		14	16	60
	Усього годин	90	14	16	60

6. Рекомендовані джерела (у тому числі Інтернет ресурси)

Основна (базова):

- Олефіренко, Т. (заг.ред) (2023). Актуальні проблеми психології розвитку особистості : *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (12-15 травня 2023 року)*. Київ : Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 133с
- Бех, І. Д. (2012). *Особистість у просторі духовного розвитку* : навч. посіб. Київ : Академвидав.
- Закалик, Г.М., Терлецька, Ю.М., Шувар, Н.М. (2019). *Психологія розвитку та успіху особистості*. Навчальний посібник. Львів : вид-во Львівської політехніки.
- Кацавець, Р. (2024). *Психологія розвитку особистості. Навчальний посібник*. Київ: Алерта.
- Максимов, М.В. (2010). *Психологія розвитку : тести. Навчальний посібник*. Київ : Ліра-К.
- Максименко, С. Д. (ред), Максименко, К.С., Папуча, М.В. (2007). *Психологія особистості : підруч. для студ. вищ. навч. Закладів*. Київ: КММ.
- Максименко, С. Д. (2013). *Психологія учіння людини: генетико-моделюючий підхід : монографія*. Київ : Слово.
- Папуча, М.В., Наконечна, М.М. (2018) *Проблема розвитку в психології особистості. Навчальний посібник*. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя.
- Родина, Н.В. (наук.ред), Чернявська, Т.П., Кононенко, О.І та інш. (2021). *Дослідження психології ортобіозу людини: монографія*. Київ : Видавництво Ліра-К.
- Тавровецька, Н.І. (відпов.ред) (2019). *Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості: колективна монографія*. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В.С.

Додаткова:

- Актуальні проблеми психології розвитку особистості: *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова. 2023 (12-15 травня).
- Галаган, В.Я., Орлов, В.Ф., Ягупов, В.В. (за заг. ред) (2005). *Основи психології і педагогіки* : навч. посіб. Київ: КУЕТТ
- Кириленко, В.Г. (2004). Дитина з проблемами у фізичному розвитку у загальноосвітній школі. *Психолог*, 7, С.10 – 12.

- Кириленко, В.Г. Особливості розумового розвитку молодших школярів з різними рівнями фізичного здоров'я. *Гуманістичні універсалії освітнього простору: можливості самореалізації особистості. Матеріали Всеукраїнської конференції (28-29 вересня 2007).* за ред Г.О. Балла і Н.А. Бастун. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2007. С. 111 – 120.
- Кириленко, В.Г. (2015) Social and psychological support for children with chronic illnesses and disabilities in terms of out-of-school educational institutions in Ukraine. *International Forum for Education /Early Support for a Child with a Disability in the Polish and International Perspective.* 8. S. 197-210
- Савчин, М., Василенко, Л. (2017). *Вікова психологія* : навч. посіб. 3-є вид., переробл., допов. Київ : Академія.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Київського національного лінгвістичного університету.

Рекомендовані Інтернет ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
2. http://www.lib.eliseeva.com.ua/view_cat.php?cat=14
4. http://www.bronnikov.kiev.ua/book_1_0.php
5. http://psicho.org.ua/text/5_1